

er Zwolse synode, de bekende kwestie (wat dr Jaspers schrijft ons de heer m:

Det. 1946 komt zoogelike censuur" die t kort een gebeurte-

ing van een studie spreker de leerht. met een commissie dering niet door te

kes spreekt over de schillende menschenard of niet? afgehouden van het d nog gezegd: denk ze tucht blijft:

ijt meer te betuigen dering als ik maar e censuur?"

ediscrimineerd vanocratische. K. S.

VIJSBEGREERTE.

nengekomen brieven ad is afgedrukt het adellijke vergadering ming) van misvervoegd worden, dat e opvatting andere bleet lers der Sta. d. Ter vergadering lers uiteraard on echter mijn bet weggevalen, fogelijk kom ik bis als het verslag van publiceerde.

B. HOLWERDA

!!

p Java schrijft m, eldpredikers aldaar ons land vertoefde d te vinden tijdelijk n te verlaten, om ijke verzorging te

heeft dringend beorgers; voor de lts een predikant bekkelijk indenken wat ilking, bijbelkringen asis Bink bij Hollas toe. Daar vertoeva e soldaten aan wu gevoegd; men heeft naar de kerk gaat van de Papoea's estelijk verkwinen' er geen taak en e moeten dan offer en onze jongens d slaten om het vader recht op elken Zoc kondigen. Staat d

naar geven en zie em vraagt tot spo n onze predikanten Koningsberger sbaar wil stellen.

ILDE, veg 12, Heerenvee

MEKE
LEVEN

avond van de komava, een gezelschap ig om het land d was geen officieel rzoek van Dr Va n zaken in de Val

Er werd officieus vanaf den eerste dag, dat de Hollanders op Java terug kwamen, geknoeid in alle opzichten. Met Soekarno en zijn satellieten wilde de Nederlandsche regering niets te doen hebben, maar in Indië dachten de heeren er anders over en officieus sloegen ze aan de praat met Quislings en revolutionairen.

Nu zijn we dan zoo ver, dat er ook officieel voor Soekarno wordt gecapituleerd. Voor den grootsten collaborateur, waarover Japan heeft beschikt. Voor den man, die verantwoordelijk is voor het feit, dat duizenden Europeanen, Chinez en Inheemschen in de periode na de Japansche capitulatie den marteldood stierven. Die er nog tienduizenden gevangen houdt om als koopwaar te dienen bij het afdwingen van concessies. Want al wordt dit ontkend, de feiten bewijzen, dat de evacuatie voortging of stakte in nagenoeg gelijk tempo als de onderhandelingen dit deden.

Prof. Schermerhorn heeft verklaard bereid te zijn ook met Soekarno als leider van de indonesische delegatie te onderhandelen. Daarmede heeft hij het gezelschap Koets, dat Soekarno bezocht, al weer overtroefd, want nu is het officieel.

Dit alles hebben we nu, als we de redevoeringen van den heer Van Mook te Pangkal Pinang en de verklaringen van Prof. Schermerhorn goed begrijpen, toe te schrijven als een „geleidelijke ontwikkeling van inzicht”.

Ook de reis van het gezelschap Koets heeft — aldus de heer Van Mook te Pangkal Pinang — „bijgedragen tot het totale inzicht”.

Toch heeft dat bezoek van de heeren aan Soekarno heel wat menschen aan het schrikken gebracht. Dus toch..... Soekarno!

Die schrik kwam echter te laat. Het stond reeds meer dan een jaar geleden vast, dat het dien kant op zou gaan, sedert de heeren Van Mook en Van der Plas op Java voet aan wal zetten. Indien namelijk hun beleid bestendig zou worden. En dat beleid is bestendig, dank zij het kabinet Beel.

De R. V. D. te Batavia, waarvan de heer Van Mook te Pangkal Pinang ten onrechte beweerde, dat deze geen regeringspropagandadienst was, heeft een zonderlinge, maar leerzame toelichting gegeven op het bezoek aan Soekarno.

We lezen dan d.d. 16 October j.l.:

„Men weet, dat het bezoek hetwelk het gezelschap Koets, gedurende de reis van dit gezelschap aan het republikeinsch gebied, aan Soekarno bracht, nogal wat stof heeft doen opwerpen, niet het minst in Nederland, waar men, naar steeds duidelijker blijkt, niet in staat is de snelheid bij te houden, waarmee gedurende den laatste tijd het beeld der werkelijkheden zich uit de nevelen van misverstand los maakt”.

Ziezoo, die zit, zal de schrijver gedacht hebben. Daar kan „men” in Nederland het mee doen. We lezen juist, dat de laatste trein met Rapwi-evacuees uit het binnenland te Batavia is aangekomen. Dat betreft diegenen, wier interneering door den Jap door de „repeoblik” met 14 maanden is verlengd. Nu zijn er nog tienduizenden, die nog in „de nevelen van het misverstand” in het binnenland verkeeren en voor wie het „beeld der werkelijkheden”, namelijk gezinsheer-eeniging en vrede, nog niet gekomen is. Dat zijn de door de „repeoblik” geïnterneerden.

De R. V. D. gaat verder:

„Ook hier te lande werd op dit bezoek critiek uitgeoefend, ook al dient te worden erkend, dat de publiciteitsorganen zich daarbij prijsenswaardige zelfcontrole hebben opgelegd.....”.

We hebben te moeten opmerken, dat het „swaard van Damocles”, dat — volgens Mr C. C. van Helsingten te Pangkal Pinang — in den vorm van papier-toewijzing boven de hoofden der dagbladredacties hangt, wel iets te maken zal hebben met die „prijsenswaardige zelfcontrole”.

De lezer neme nu kennis van de moeilijkheden, welke het gezelschap Koets op zijn reis zooal ontmoette en hoe het die overwon:

„Zoo vertrok dan een gezelschap naar de republiek, dat de Nederlandsche belangstelling op verschillend gebied demonstreerde. Maar, naar spoedig zou blijken, was men er daarmede nog niet: er bleek in het binnenland een sterk wantrouwen te bestaan tegen de bedoelingen van dit gezelschap. Men wilde er in zien: een soort verkapte verkenning ten dienste van een terugkeerend (!! G.) koloniaal bewind, zoo sterk werd zelfs de tegenstand, dat nog een oogenblik aarzeling heeft geheerscht. Men vroeg zich af of het niet beter was de reis maar niet te laten doorgaan. Deze vraag werd echter, en vooral door de republikeinsche voorbereiders, ontkennend beantwoord. Immers, zoo rede-neerde men, dit zou een geheel verkeerd indruk maken. Men zou aan Nederlandsche zijde wellicht den indruk krijgen, dat de republiek veel te verbergen had en daarom geen Nederlanders wilde toelaten. Ook maakte de spoedige komst van de Commissie-Generaal het wenschelijk over gegevens van eigen waarneming te beschikken. Besloten werd daarom het bezoek te laten doorgaan. In het binnenland duurde de door wantrouwen gevoede tegenwerking voort; wel was de ontvangst hoffelijk, maar de opstelling van een program bleek onmogelijk. Men sloot zich als het ware op voor dit Nederlandsche bezoek. Inmiddels waren het de indonesische promotors van het bezoek, die alles in het werk stelden om mislukking te voorkomen en zij waren het (zie!! G.), die noodig oordeelden, dat

Soekarno op duidelijke wijze zijn goedkeuring van dit bezoek zou te kennen geven. Zeer terecht hebben deze promotors de consequenties eener mislukking niet willen dragen, wel wetende welk een ongunstigen terugslag dit zou hebben op het scheppen van een juiste sfeer, die juist voor de komende onderhandelingen zoo noodig was. Nadat nu deze promotors, onmiddellijk na aankomst te Malang, Soekarno hadden bezocht en zijn goedkeuring voor de reis verkregen — een goedkeuring, welke terstond alle deuren wijd heeft geopend — hebben zij ook een bezoek aan Soekarno op het programma gezet. Dit werd door het gezelschap om twee redenen niet geweigerd: In de eerste plaats aanvaardde men de republikeinsche gastvrijheid en daarom was het niet meer dan beleefd ook den gastheer een beleefdheidsbezoek te brengen, temeer waar deze thans voor het welslagen van de reis had gezorgd, terwijl in de tweede plaats een weigering het reisdoel zou kunnen doen mislukken, een risico hetwelk men toen niet meer wilde nemen”.

De ergernis, welke het bezoek bij velen heeft gewekt, zal door de lezing van dit relaas wel niet verminderen, maar eerder toenemen.

De heeren hadden vergeten den gastheer te groeten. Pas tijdens de reis kwamen ze tot de ontdekking, dat ze gebruik maakten van de republikeinsche gastvrijheid en dus daartoe verplicht waren. Sjahrir was weliswaar met de reis ingenomen en deze was mede op zijn verzoek ondernomen, maar Soekarno had instructie gegeven de heeren terughoudend te behandelen. Dan komen ze wel bij mij, zoo redeneerde hij. En ze kwamen! Het resultaat was verbluffend: de stuggen werden vriendelijk, de wantrouwenden vertrouwelijk. We worden nog niet eens gerustgesteld, dat de heeren geen Japansche adviseurs meer in de omgeving van Soekarno vonden.

De schrijver herinnert er dan nog aan, „dat, zuiver gesteld, het slechts eenige Nederlanders betrof, die niet in een officieele functie reisden.....”.

Maar dit is niet „zuiver”, doch erg naïef gesteld. De heeren reisden op verzoek van Dr Van Mook, idem van Sjahrir en de bedoeling was, dat zij de Commissie-Generaal, laten we het netjes zeggen, zouden voorlichten.

Met de volgende uitlatingen van den schrijver moeten we het helaas volmaakt eens zijn:

„Inmiddels blijkt uit dit alles toch wel weer duidelijk dat, welke bezwaren wij ook tegen de figuur van Soekarno hebben, hij van de republiek niet te scheiden is. En wederom moeten wij daarom tot de conclusie komen, dat wie de republiek aanvaardt of met haar onderhandelt zeer goed moet begrijpen dat hij dat dan ook doet met Soekarno”.

Maar we teekenen er bij aan, dat vele Nederlanders „zonder verbeeldingskracht” misschien, maar met besef van wat een Overheid als dienseresse Gods betaamt, dat al meer dan een jaar geleden hebben ingezien. En daarom hebben ze de alarmklok geluid. Helaas voor doovemansooren, dank zij de roomsch-roode coalitie.

Als de R. V. D. de verzuchting slaakt: „Waarom men voor deze waarheid (namelijk: onderhandelen met de republiek is hetzelfde als onderhandelen met Soekarno. G.) zoo vaak nog de oogen sluit en dus kiekeboe blijft spelen met de realiteit, is ons niet erg duidelijk”, dan hebben wij het antwoord gereed. Dit antwoord: Nu speelt „men” geen kiekeboe meer. Nu is de capitulatie voor Soekarno van het officieuze in het officieele gekomen. Immers, Prof. Schermerhorn verklaarde (1 Oct.): „We zijn bereid den door de Indonesiërs (hoeveel kiezers en welke?? G.) gekozen president Soekarno eventueel als leider der indonesische delegatie te ontmoeten”. Maar een jaar lang heeft „men” kiekeboe moe te n spelen. Want een jaar geleden had het Nederlandsche volk zoolets niet geslikt. Dan had de Partij van den Arbeid bij de verkiezingen nog meer klappen gekregen en dan was de roomsch-roode coalitie nog moeilijker en misschien helemaal niet tot stand gekomen. Daarom werd een jaar lang volgehouden, dat men Sjahrir accepteerde, maar Soekarno verfoeide, terwijl „men” toch heel goed wist, dat Sjahrir geen stap kon doen zonder Soekarno en diens oproerige medestanders. De R. V. D. zegt nu hetzelfde, wat de tegenstanders van het beleid van het driemanschap Schermerhorn - Logemann - Van Mook steeds beweerde hebben: wie de republiek aanvaardt, aanvaardt Soekarno. We voegen er nog aan toe: wie Soekarno aanvaardt, aanvaardt diens Japansche leermeesters. Een jaar lang heeft men deze dingen ontkend en een deel van het Nederlandsche volk heeft er zich door in slaap laten sussen. Hoe vaak heeft Dr Verkuyl het in Nederland herhaald, dat „men” Soekarno verfoeide, maar met Sjahrir en zijn kabinet, waaronder eenige „christenen”, in see wilde gaan? De heeren moeten toch beter hebben geweten. Nu noemt „men” dat „kiekeboe spelen”. Wij noemen dat volksmisleiding.

En NOG zegt Dr Van Mook te Pangkal Pinang op denzelfden dag dat Prof. Schermerhorn bovenvermelde verklaring aflegde: „Vanaf November heeft het constructieve en democratische element zich naar voren geschoven, belichaamd in Sjahrir en zijn groep. Dit element keert zich tegen (!! G.) de Japansche getinte collaborateurs en de communisten”.

Het slot van het betoog van den R. V. D. werpt een schril licht op de averechtsche gedachtenwereld, waar-

in de aanhang van de heeren Van Mook, Van der Plas e.a. zich beweegt:

„Tenslotte is het niet aan ons om te oordeelen, wie aan het hoofd van de republiek moet staan; dit moeten de republikeinsche Indonesiërs zelf doen en zij zullen hem oordeelen naar indonesische normen, als de tijd daarvoor rijp is”. Aldus de R. V. D.

Dit bewijst, volgens ons, dat aan deze monopoliehouders van de verbeeldingskracht de heele oorlog onbegrepen is voorbij gegaan.

Wat een verwarring!

De Japanezen hebben Soekarno in het zadel gezet en tenslotte de „repeoblik” uitgeroepen. Daar kwamen de „Indonesiërs” absoluut niet aan te pas. De heer Koets beweerde, dat — voorzover hij het kon beoordeelen — de meerderheid van de bevolking achter de republiek staat. Maar anderen, die minder officieel, maar wellicht meer intens, met de republiek in aanraking kwamen, beweren het precies andersom. Wie zal het zeggen! Stel echter, dat de meerderheid van de bevolking zich zou uitspreken voor deze republiek en dat zij Soekarno als president begeerde, dan zou alleen maar bewezen zijn dat Java althans niet rijp is eigen lot in handen te nemen.

De R. V. D. publiceert het bovenstaande op denzelfden dag, dat de strop zich sloot om de halzen van een aantal leiders van het duitse volk. Die zijn niet geoordeeld naar duitse normen! Zij hadden met eigen hand wellicht niemand vermoord, maar ze waren verantwoordelijk voor een hoop ellende en ze hielden met Hitler, zwoeren hem trouw en volgden zijn bevelen op.

Soekarno, als Jappenknecht, is niet minder schuldig. Wie predikte, na de capitulatie, den oorlog tegen de Nederlanders, met alle middelen? Wie is verantwoordelijk voor het onnoemelijke leed, dat werd uitgestort over duizenden trouwe onderdanen van H.M. de Koningin? Is het niet Soekarno?

Als dan, na meer dan een jaar beschaming en vernedering, het Van Mook-beleid zoodanig heeft wortel geschoten, dat de Commissie-Generaal bereid is eventueel met Soekarno om de conferentietafel te gaan zitten, er op vertrouwend, dat de meerderheid van het Nederlandsche volk dit NU slikken zal, mogen we dit dan noemen: „verheldering van inzicht”?

Of past hier niet eerder het Schriftwoord: „Snelle afloop als der wateren”?

G.

NIEUWS UIT INDIE.

Hier volgt een gedeelte van een brief, uit N. O. Indië verzonden op 30 October '46:

„Ik heb gesproken met personen uit verschillende kringen, officieren, bestuursambtenaren, juristen en menschen uit het bedrijfsleven. Vrijwel allen zijn de meening toegedaan, dat wij verkocht zijn. De erkenning van de „Republiek” schijnt veel verder te gaan dan van officieele zijde toegegeven is. Op 1 November a.s. verschijnen er muntbiljetten met het portret van Soekarno. Eenigen tijd geleden vroeg een Javaan die een fabriekje wilde beginnen voor het verwerken van kapok of iets dergelijks een voorschot van f 5000 aan het departement van Econ. zaken. Hem is geantwoord dat daarvoor eerst toestemming gevraagd moest worden aan het gelijknamige departement van de republiek. Binnenkort hoop ik U de rede, die mr C. C. Helsingten, voorzitter van de Christelijk Staatk. partij, in Pangkal Pinang gehouden heeft, te kunnen sturen. Misschien ook een verslag van een vergadering dier partij hier te Batavia.

Van een „bezwaarde”, die tusschen haakjes hier te Batavia kennelijk gewerd is van de grondlijst voor ambtsdragers, kreeg ik „De Reformatie” ter lezing. In het nummer van 12 Oct. las ik het verzoek van de kerk te Batavia aan de „Synode” te Zwolle over de zelfstandigwording der Indische kerken. Hierbij zend ik U enkele knipsels uit „CONTACT, kerkblad voor de Geref. Kerken”. In de eerste plaats een artikel van ds Ubels waarin hij volmondig erkent dat de Indische kerken synodaal zijn en mede verantwoordelijk voor de beslissingen. Toch vindt hij, dat vrijgemaakten hun attestatie bij de synodale kerken moeten indienen. En de kerkeraad van de kerk, waar ds Ubels thans als hulpprediker aan verbonden is, heeft in September 1944 van den kansel de gemeente opgewekt „Onttrekt U een iegelijke broeder, die ongeregelde wandelt” daarbij doelende op hen, die den kerkeraad en de gemeente hadden vermaand de zondige besluiten van de Synode niet voor vast en bondig te erkennen.

Ik adresseer dezen brief aan....., omdat het mij bekend is, dat brieven gericht aan adressen, die bij de Indische regering niet bepaald in de gunst staan, soms hun bestemming niet of verminkt bereiken. Ook na de plechtige verzekering in de kamer, dat geen censuur meer toegepast werd”.

Tot zoover het brieffragment.

Kommentaar overbodig.

S.

REPOEBLIK INDONESIA MADE IN JAPAN AND GERMANY.

De Commissie-Generaal heeft, bij monde van haar voorzitter Prof. Schermerhorn, al direct na aankomst op Java, zich beijverd hoopvolle verwachtingen te wekken bij ieder die maar hooren wilde, betreffende een spoedige vreedzame oplossing van „het conflict”. Wie nauwkeuriger toezag kon dat enthousiasme niet aanstonds deelen, want tot nu toe hebben de Nederland-

sche onderhandelaars nog niet veel meer gedaan dan veeren laten, voorzover er nog veeren te laten zijn na meer dan een jaar beschamende liquidatie-politiek. Men kan slechts constateeren, dat het indische programma van de Partij van den Arbeid in versneld tempo wordt afgewerkt. De revolutionair en groot-collaborateur Soekarno is reeds acceptabel verklaard en door een bedenkelijk eenzijdigen wapenstilstand heeft Nederland zich voorloopig gebonden. Op die manier is het politieke „succes" altijd verzekerd bij een misleiden en verblinden aanhang.

Maar tot welken prijs wordt die op handen zijnde „oplossing" gekocht? De lezer neme kennis van het volgende, dat we ontleenen aan het „Militair Weekblad voor de Groote Oost en Borneo" van 28 Sept. j.l.:

Uit een interview met den Legercommandant, vorige week:

De T.R.I. (Het republikeinsche leger. Red.) heeft het grootste deel van zijn wapens en ammunitie van de Japanners gekregen. Er zijn evenwel ook Indonesische ammunitiefabrieken, aan het hoofd waarvan Japanners staan.

Het is bekend, dat er Japansche bataljonscommandanten zijn, terwijl het eveneens van algemeene bekendheid is, dat onder de T.R.I. zich verschillende Japansche instructeurs bevinden. Onder deze instructeurs zijn er eenigen van hoogen rang.

Behalve van Japanners, hebben de T.R.I.-troepen ook steun van gewezen Duitse officieren, afkomstig van Duitse onderzoeërs. Verder schijnt het, dat er nog eenige andere avonturiers van vreemde nationaliteit hun diensten ter beschikking van de inheemsche troepen hebben gesteld. Zoo heeft generaal Spoor wel eens hooren spreken van een Zwitser, een Hongaar en een Oostenrijker en zelfs van een Amerikaanse dame.

Op een vraag, of er nog veel Britsch-Indische deserteurs naar het vijandelijke kamp zijn overgelopen, antwoordde de generaal: „Dat is een vraag, waarop generaal Mansergh u misschien beter zou kunnen antwoorden....."

Generaal Spoor schat de sterkte van het T.R.I.-leger op 80.000 man, maar een enigszins nauwkeurige schatting is uiterst moeilijk. Ongeveer 25 procent van dit leger is gewapend.

Wat volgens den Legercommandant „bekend" en „van algemeene bekendheid is", zal bij de onderhandelaars in ieder geval wel bekend zijn. Maar we vreeszen toch, dat in Nederland de „algemeene bekendheid" niet zoo heel groot is, want we mogen niet veronderstellen, dat Prof. Schermerhorn zich er dan nog op zou kunnen beroemen, dat het overgrote deel van het Nederlandsche volk achter de Commissie-Generaal staat.

ZENDING EN EVANGELISATIE

AFSCHEIDSAVOND.

Tot haar groote vreugde kan de zendende kerk van Zwolle mededeelen aan allen, die met haar meeleven en meebidden in de dingen van het zendingswerk van onze kerken, dat de goeroe indijl K. Tanahomba, die reeds zoo lang wacht op verlof om te kunnen terugkeeren naar zijn vaderland en naar zijn arbeid op Oost-Soemba, bericht ontvangen heeft, dat alles voor zijn terugkeer gereed is. In deze maand nog, waarschijnlijk 20 of 23 November a.s. zal hij per vliegtuig de reis aanvangen naar zijn volk en familie, waar hij noodgedwongen zoo lange jaren van verwijderd is geweest.

De zendende kerk van Zwolle heeft gemeend, dat het noodzakelijk en goed is, dat er een avond belegd wordt, waarop op officiële wijze van den goeroe indijl kan worden afscheid genomen.

Deze afscheidsvergadering is belegd op Maandag 18 November a.s. in de Plantagekerk te Zwolle des avonds om half acht.

De Zendingsdeputaten zijn tot deze vergadering ook uitgenoodigd en ieder, wie komen kan uit ons vaderland, is van harte welkom.

Het zal een echte Zendingsavond worden.

De D. Vreugdenhil zal spreken over het onderwerp: „De zendingstaak van de zendende Kerk". De S. J. P. Goossens zal het woord voeren over het onderwerp: „Een Zendingsbeeld van het Zendingsveld". De goeroe indijl zelf zal een enkel woord spreken, terwijl de R. H. Bremmer namens de Kerk van Zwolle en één der Zendingsdeputaten namens de deputaten een afscheidswoord tot den vertrekkende zullen richten.

Verder zal de avond opgeluisterd worden met solozang, samenzang en orgelspel.

Wanneer onze missionaire dienaar des Woords zal vertrekken naar zijn werktoneel, is nog niet bekend. Besprekingen zijn gaande en te zijner tijd hopen we nadere mededeelingen te kunnen doen.

GRONINGER BRIEVEN

Amice frater.

Een dringende vraag wordt ons in deze dagen gesteld: wat hebt gij te doen ten aanzien van den nood der wereld?

Ik las twee antwoorden op die vraag, die ik thans met U eens wil bezien. Het eene is van prof. Greijdanus in zijn rede voor de studenten onzer theologische hoogeschool, welke rede gij in de „Reformatie" hebt kunnen lezen. Het andere is van de afgezanten der Zwolsche synode op Evangelisatievergaderingen in onze stad, over het groote werk, door genoemde synode aangevangen, en ter sterking voor de collecte, die voor dien arbeid moet worden opgebracht van één en een kwart ton.

Ik sprak reeds in een vorigen brief over de rede van ds Lugtigheid en wil nu nog wijzen op die van prof. Wurth, van welke rede een breed verslag werd gegeven in de Syn. „Groninger Kerkbode".

Het antwoord van prof. Greijdanus was: peil eerst den waren nood der wereld, en vertel haar dien, met het geneesmiddel: de volle waarheid der Schrift; doch zie vooraf uw eigen nood in het volle licht van het Woord onzes Gods.

Ds Lugtigheid en prof. Wurth spraken andere taal. Nu is het een merkwaardig verschijnsel in de geschiedenis van kerk en wereld, dat, als de kerk in grooten nood is, opdat zij uit ongehoorzaamheid haar boodschap vergeet of verwerpt, zij heel druk bezig gaat, om „de wereld in nood" te veroveren. Zij denkt dan haar groote kans te hebben, de „grote gok", het „alles op alles zetten", zooals ds Lugtigheid het dan zei, te moeten wagen, om te winnen voor Christus.

De Roomsche kerk heeft met nimmer groote kracht en inspanning gestreefd naar de wereldmacht voor de wereldkerk, om die wereld te winnen voor Christus en zijn plaatsvervanger hier op aarde, dan toen zij ten diepste gevallen was in misdaad en ellende, en het bloed der eenvoudige kinderen Gods haar van de vingers droop.

Toen in Europa in de vorige eeuw de kerk haar wezenlijke boodschap was vergeten, werd er in Duitschland en hier te lande op predikantenvergaderingen druk gediscussieerd, hoe het toch kwam, dat de „arbeiders" bleken liever hun heil bij Marx dan bij de kerk te zoeken, en hoe men die arbeiderswereld weer zou kunnen terugwinnen.

Over de wereld der geleerden en der deftige burgerij sprak men minder. Maar die vonden den goddienst „voor het volk" altijd wel goed.

Hoe zou men de arbeiders dan weer winnen? Wel, door hen bij te staan in hun economischen strijd, door „sociaal" te worden.

De kerk had toch zelf schuld, zij had haar taak verwaarloosd en niet goed tegen den werkgever gezegd, dat hij het loon zijner arbeiders niet mocht verkorten.

Nu was het zeker niet onnoodig, dat de kerk den werkgevers zulke vermaning toediende, en ik wil niet zeggen, dat zij daarin altijd getrouw is geweest, maar wat kon dit „sociaal doen" helpen, als de kerk voort den arbeiders steenen voor brood gaf?

Op het dorpje, waar ik mijn jeugd doorbracht, werd er in de „grote kerk" zeer modernistisch gepreekt en menschen kwamen er niet.

Zij wilden ook niet naar de „kleine kerk" dier gehate koksianen. Maar als er eens een, zij het weinig, orthodoxe dominé kwam preeken in de Ned. Herv. Kerk, dan liep zij vol. De burgers kwamen niet, de arbeiders wel. Niet dat zij de waarheid aannamen, maar ze zeiden: die man vertelt ons nog iets, wat waard is gehoord te worden.

Doch toen zij later georganiseerd waren in hun vakverenigingen, en hun machtsmiddel der staking kenden — heel het raderwerk staat stil als uw machtige arm het wil — toen ging het hun als dien boer, die tot zijn dominé zei: een bidstond voor het gewas is niet meer noodig, want we hebben nu onze kunststest.

Wij zien nu weer hetzelfde gebeuren in de „wereldkerk" der oecumenische actie. Deze kerk is in grooten nood, want zij gaat haar boodschap vervalschen, wijl een halve waarheid geen waarheid is, en men de waarheid zeker nimmer verkrijgt door aan die helft eenige stukken dwaling te hangen.

Maar zie, nu komt men in actie, om „de wereld in nood" te redden, te winnen voor de kerk. Nu moet de „grote gok" gewaagd. Nu heeft men een kans, als nimmer te voren.

Zoo nu sprak ds Lugtigheid ook, nu zijn kerk in grooten nood verkeert, en hij ziet het niet, want het kerkelijk conflict is maar een huiskamerruzie. Vergelijken bij den wereldnood dus van geen betekenis.

Wij moeten de antithese niet triumpfantelijk verheffen, maar wij moeten evenveel smart hebben over den wereldnood als ds Buskus en de zijnen. Wij zijn kleine luyden, te intellectualistisch en te moralistisch en te onbehouden en te onwennig om indruk op de wereld te kunnen maken. Die uit haar tot ons getrokken worden, vinden ons gezelschap niet aangenaam. Zij gevoelen zich bij ons met onze knullige houding

tegenover hun vermaken, niet thuis. Wij moeten niet leven uit dogmatismen of ethischen angst enz. Men heeft het kunnen lezen.

Prof. Wurth was ook al van meening, dat wij de antithese, die er wel is, toch verkeerd aanwendden. Wij zien den tegenstander te veel als een vijand, die verhooven, te weinig als iemand, die gewonnen moet worden.

Hij bejammerde het kerkelijk conflict, dat „wij", zoo verklaarde hij, zooveel mogelijk hebben trachten te voorkomen en te genezen. Maar er was aan die zaak ook een goede kant.

De mentaliteit der uitgetreden broeders — hij had naar waarheid moeten zeggen, der uitgeworpen broeders — leidde toch tot zekere steriliteit, zóó dat al minder een vruchtbaar gesprek met de buitenkerkelijken kon worden gevoerd.

Wel, nu zijn wij er uit, en nu is men eens waarlijk vrij voor het groote werk der Evangelisatie, voor den kamp om de wereld. Men kan nu met ongebonden vleugels haar tegemoet vliegen en — de kans is immers groot — men zal met vreugd ook worden ontvangen.

De lastige lieden zijn uit den weg.

Wordt het zoo niet duidelijk, dat het die predikers zijn in de gereformeerde kerken, die, zooals ik dag in dag uit heb gezegd, de gereformeerde gedachte, het wezenlijk gereformeerde leven haatten, die op de synoden en niet het minst op die van Zwolle de overwinning hebben behaald?

Zeker, prof. K. Dijk mag er nog tegen vechten, ook in zijn artikelen in het „Gereformeerde Jongelingsblad", waarin ik weer iets van den ouden vriend en medestander ontdekte, het baat hem niet. Ik zie het met smart, want hij staat in een verloren stelling.

De anderen roepen: wij zijn ze kwijt, die lastposten, die ons werk tegenstonden.

Nu versta men mij wel.

Ik betwijfel geen oogenblik den hoogen ernst en de goede bedoelingen van deze menschen, en geen moment hun wezenlijke smart bij het zien van de wereld in nood. Ik bespreek nooit de motieven, die hen drijven, maar alleen hun woorden en hun werk.

Toen ik de rede van prof. Wurth had gelezen greep ik, zonder eenigen opzet ter verpoosing weer eens naar mijn „Shakespeare" en ik sloeg toevallig op: „Much ado about nothing". Veel geschreeuw en weinig wol.

In de eerste acte van dat stuk wordt veel geveend van vreugde en zegt gouverneur Leonata: „there are no faces truer than those that are so washed". Geen schooner gelaat dan dat zoo gewasschen is. Want het is, zegt hij, beter te weenen van vreugd dan vreugd te hebben om tranen.

Dat is ook zoo.

Maar al zijn vreugdetranen en smartetranen welgemeend, vrucht van een waarlijk bewogen gemoed, zijn zij daarom goed? Vruchtbaar?

Weet men wel, dat er nooit misschien heftiger geveend is dan in de dagen der Fransche revolutie, vlak bij de guillotine; niet door de slachtoffers maar door hun beulen?

Ik heb gelezen van vergaderingen van socialistten, waar men het lied van het revolutionaire „morgen" niet ten einde kon brengen van louter ontroering. Dacht men dat die menschen het niet oprecht meenden?

En hoeveel smartetranen zijn volkomen onvruchtbaar gebleven?

Ook de satan weet zijn tranenvloed te wekken.

Als een bekwaam chirurg zou zien, hoe een gemeedelijke, welmeenende collega, met een gelaat van tranen overstromd en gewasschen, om het lijden van den armen patient, dien hij onderhanden heeft, dien patient hopeloos zou gaan verknoeien, zou hij dan zeggen: zie eens welk heerlijk gezicht, zulk een smart, hoe schoon gelaat, dat zoo gewasschen is? Zou hij niet toespringen, en, als het nog kon, dien collega het halt toeroepen, en hem het mes uit de handen rukken?

Hij zou het doen uit liefde, waarachtige liefde, voor den patient en voor den collega.

Ik betwijfel niet het smartgevoel over den nood der wereld.

Maar ik waarschuw tegen het werk, dat men wil gaan verrichten.

De kerk zal de wereld tegemoet treden en haar genoegens zelfs op christelijke wijze overnemen, om zoo bij de wereld aangenaam te worden en haar te winnen. Weet gij wat het gevolg zal zijn? Dat de wereld de kerk veroverd en anders niets.

De Ned. Herv. Synode vergeet den nood harer kerk en vliegt nu de wereld met haar geëxamineerde werkers tegemoet. Dacht men dat daarop zegen zou zijn te verwachten?

Laten wij toch eerst zien den eigen nood der kerk en onzen hoogmoed, die steeds weer elke revolutie vergezelt in de wereld en in de kerk.

De wereld in nood? O zeker. Let op Hebreë 6:4. Dus zegt prof. Greijdanus. En zeer zeker wil hij, dat wij het haar zullen zeggen, of zij nog mocht leeren beven voor het oordeel Gods.

Wij zelf in nood? O zeker. Let op Matth. 7:21-23. Dat is spreken naar de Schrift in eenvoudige gehoorzaamheid.

En welk wapen heeft de kerk nog meer?